

A. J. KOSTELAC, obiteljska kuća u Malchenu

Svecicama iz XVII. st., Lepoglavi i Klanjcu iz XVIII. st., te brojne jednostavnije klupe u mnogim samostanskim crkvama.

U župnim crkvama i kapelama u kontinentalnoj Hrvatskoj, a ponegdje i u primorju, plemići pokrovitelji davali su često za sebe i za svoju obitelj izraditi bogato izrezbarene klupe od dva do četiri sjedala.

A. Bad.

KOSEC-BOUREK, Dijana, kostimografkinja (Zagreb, 19. I. 1937). Završila je Školu primijenjene umjetnosti u Zagrebu 1956. Apsolvirala kostimografiju i scenografiju na Akademiji za kazališnu umjetnost u Zagrebu; 1965/66. studirala je u Italiji. Od 1960. radi kostime za kazalište, film i televiziju (M. Krleža, *Kraljevo*; I. Vojnović, *Dubrovačka trilogija*; W. A. Mozart, *Figarov pir*; W. Shakespeare, *Richard III*). Od 1976. kostimograf HNK u Zagrebu. Bavi se grafičkim oblikovanjem i ilustriranjem slikovnica.

Ma. B.

KOSINJ, selo u Lici. U *Donjemu* je *Kosinju* jednobrodna župna crkva Sv. Ivana Krstitelja, s poligonalnim svetištem, sakristijom i zvonikom uz glavno pročelje. Okružena je ogradom od masivnih blokova u suhozidu, unutar koje su dvije ant. stele. U crkvi je namještaj ranobaroknoga tipa iz doba rokokoa. — Izvan sela, na osamljenoj glavici stoji jednobrodna kapela Sv. Petra (s polukružnom apsidom), vjerojatno nakon odlaska Turaka obnovljena srednjovj. građevina. — U *Gornjemu* se *Kosinju* nalazi jednobrodna barokna župna crkva Sv. Antuna Padovanskoga s poligonalnim svetištem, sakristijom i zvonikom uz glavno pročelje. U crkvi su klasiističke drvene klupe i kamena škropionica s ljudskom glavom, klesana na romanički način. — Pretpostavlja se da je u susjednome Bakovcu radila najstarija glagoljska tiskara.

A. Ht.

KOSINJSKI BAKOVAC → BAKOVAC KOSINJSKI

KOSOR, Josip, književnik (Trbounje kraj Dmiša, 27. I. 1879 — Dubrovnik, 23. I. 1961). Pisao pripovijesti (*Crni glasovi*), romane (*Rasap*), drame (*Požar strasti*), pjesme i putopise. Objavio je desetak lik. prikaza u zagrebačkim periodicima.

BIBL.: *Ivan Meštrović, Impresije*, Pokret, 1906, 87; *Josip Račić*, Obzor, 1908, 177; *Secesija*, Narodni list, 1909, 35; *Ulrichov salon u Zagrebu*, Savremeni, 1920, 6; *O Josipu Račiću*, ibid., 1940, 7.

Ž. Sa.

KOSTAJNICA → HRVATSKA KOSTAJNICA

KOSTEL, ruševine burga u Zagorju na brijegu iznad istoimenoga sela, nedaleko od Pregrade. Obnovljen 1530; tada su vjerojatno zidine pojačane jakim polucilindričnim bastionom s otvorima za artiljeriju. Spominje se od 1334, a 1398. dobivaju ga grofovi Celjski. Nakon toga drže ga J. Vitovec, njegovi sinovi, Ivan Korvin, te Juraj Brandenburški, koji ga 1523. prodaje Keglevićima. K. je napušten potkraj XVI. st. pa je do kraja XVIII. st. u ruševinama. U selu Kostel nedaleko od župne crkve Sv. Emerika (iz poč. XIX. st.) nalazi se barokna kapela Trpećega Isusa s četverostranim svetištem i brodom kružna tlocrta ispred kojega je prigraden zvonik (1800).

A. Ht.

KOSTEL (Pietra pelosa, Wollenstein), ruševine srednjovj. grada, Z od Buzeta. Izgrađen na strateški sigurnom položaju, bio je s tri strane prirodno zaštićen strmim stijenama a prilazilo mu se sa zapada gdje je bila visoka kula, koja je djelomično služila i za stanovanje. Kulu su branila dva

zaštitna bedema, oblikujući dva dvorišta. U sklopu kaštela nalazila se i gotička kapela, još djelomično sačuvana. Ruševine grada danas su teško pristupačne.

LIT.: L. Veronese jr., Castelli e Borghi fortificati dell'Istria, Trieste 1981.

Ma. Š.

KOSTELAC, Ante Josip, arhitekt (Zagreb, 19. IX. 1937). Diplomirao u Zagrebu 1962. Od 1968. djeluje u Njemačkoj, od 1978. predaje na Visokoj tehničkoj školi u Darmstadtu i vodi vlastiti arhit. studio (od 1969). Dobio je više prvih nagrada na natječajima (gimnazija u Wuppertalu, gradske vijećnice u Euskirchenu i Gladenbachu, gimnazija u Hattersheimu). Među izvedenim se projektima ističu: gimnazija u Gladenbachu (1973), kupalište u Künzelli (1975), lječilište u Bad Endbachu (1976), vlastita kuća u Malchenu (1982), sportska dvorana u Jügesheimu (1980), dvojna obiteljska kuća u Malchenu (1982), stambene zgrade i grčki konzulat u Berlinu (1984), adaptacija palače Rotschild za muzej židovske povijesti u Frankfurtu (1984), i biblioteka u Marburgu (1986–90). Izlagao u Stuttgartu (1979) na Trijenalu u Milanu (1979), u Berlinu (1980, 1981), na Bijenalu u Veneciji (1980), u Dortmundu i Parizu (1981), Firenci, Londonu, Rimu, New Yorku, San Franciscu i Tokiju (1982–83).

LIT.: H. Klotz, Tendenzen heutiger Architektur in der Bundesrepublik, Das Kunstwerk, 1979, 2–3. — D. Mackay, The modern House by the World's Leading Architects, Barcelona 1984.

J. M. M.

KOSTINČER-BREGOVAC, Inge, kostimografkinja (Maribor, 24. I. 1925 — Zagreb, 5. IX. 1973). Završila studij kostimografije na Školi za primijenjene umjetnosti u Grazu. Od 1947. radila u Hrvatskom narodnome kazalištu u Zagrebu. Kao vrstan poznavalac povijesti odijevanja, ostvarila je u 200-tinjak dramskih, opernih i baletnih scenskih oprema vrijedan kostimografski opus. Važnija su njezina ostvarenja: *Ana Karenjina* L. Tolstoja (1948), *Divlja patka* H. Ibsena (1951), *Ribarske svađe* C. Goldonija (1956), *Vjenčanje u samostanu* S. Prokofjeva (1956), *Tri sestre* A. Čehova (1962), *Figarova svadba* P. A. Beaumarchaisa (1963), *Katarina Izmajlova* D. Sostakoviča (1964), *Pikova dama* P. Čajkovskoga (1966), *Nikola Šubić Zrinski* I. Zajca (1970), *Traviata* G. Verdija (1971), *Ero s onoga svijeta* J. Gotovca (1971), *San Ivanjske noći* W. Shakespearea (1972), *Tosca* G. Puccinija (1972), *Arabella* R. Straussa (1973).

LIT.: J. Ivoš, Kostimograf Inge Kostinčer (katalog), Zagreb 1987.

P. C.

KOSTOLAČKA KULTURA, kultura razvijenoga eneolitika rasprostranjena u Slavoniji, Srijemu, S Bosni i Srbiji. Pojavljuje se samostalno u jednoslojnim naseljima (Cerić kraj Vinkovaca, Ašikovci kraj Pleternice) i na višeslojnim naseljima (Sarvaš, Vučedol, Grabovac). Razvila se u vrijeme klasične badenske kulture kao ostatak kasnoneolitičke populacije koju badenska kultura nije uspjela sasvim asimilirati. Nositelji kostolačke kulture grade čvrste nadzemne kuće četverokutna tlocrta. Keramika im je vrlo visoke vrsnoće, tamne sivosmeđe boje; oblici zdjela, amfora i vrčeva djelomično su badenskoga, a djelomično kasnoneolitičkoga podrijetla. Specifičan način ukrašavanja zasniva se na finu, pravilnu žigosanju ili brazdastu urezivanju motiva trokuta, rombova, kvadratića, cik-cak crta, a sve je ispunjeno bijelom inkrustacijom.

LIT.: N. Tasić, Kostolačka kultura, u: Praistorija jugoslavenskih zemalja, III, Sarajevo 1979.

T. T. G.

KOSTOVIĆ, Ante, kipar (Drvenik, 17. II. 1915). Završio 1941. Akademiju u Zagrebu (F. Kršinić i I. Meštrović). Važniji su mu radovi *Oranje*, brončana kompozicija od osam figura, i spomenik *Domovina* na groblju zbjega u El Shattu. Bio nastavnik na kamenoklesarskoj školi u Pučišću na Braču, a nakon toga djeluje u Rijeci i Sarajevu.

KOŠČEVIĆ, Želimir, povjesničar umjetnosti (Zagreb, 16. XII. 1939). Diplomirao na Filozofskome fakultetu u Zagrebu 1964. Radio u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu (1965), vodio Galeriju Studentskoga centra (1966–79), u okviru koje prezentira eksperimentalne i avangardne tendencije u suvremenoj umjetnosti; od 1980. kustos, od 1985. muzejski savjetnik u Galerijama grada Zagreba. Predaje muzeologiju na Filozofskome fakultetu u Zagrebu (1976–81; od 1989).

BIBL.: *Ispitivanje međuprostora*, Zagreb 1978; *EXAT 51*, Zagreb 1979 (s J. Denegrijem); *Muzeji u prošlosti i sadašnjosti*, Zagreb 1979; *Zvonimir Lončarić*, Zagreb 1981; *Arte experimental en Yugoslavia*, Artes Visuales (Mexico City), 1981, 27–28; *Sedamdeset godina*, ŽU, 1981, 31; *Tendencije avangardi u hrvatskom modernom slikarstvu* (katalog), Zagreb 1982; *Tendencije avangardi u hrvatskoj modernoj umjetnosti 1919–1941* (katalog), Zagreb 1982; *Antun Motika* (katalog), Zagreb 1985; *Grafika u Hrvatskoj*, u katalogu: Jugoslavenska grafika 1950–1980, Beograd 1985; *Godine pedesete—godine osamdesete*, Dometi, 1986, 2–3; *Ivan Kožarić* (katalog), Zagreb 1987; *Venecijanski Biennale i jugoslavenska moderna*

umjetnost, Zagreb 1988; *Julije Knifer*, Zagreb 1989; *Reporterska fotografija u Hrvatskoj 1920—1940* (katalog), Zagreb 1992; *Kroatische Kunst seit 1950; Identität: Differenz*, u katalogu: Tribine Trigon 1940—1990, eine Topographie der Moderne, Graz 1992; *War posters from Croatia*, Affiche (Arnhem), 1993, 5; *Raumkonzeptskulptur in Kroatien 1950—1990*, u katalogu: Zentrum Zagreb, Duisburg 1994. R.

KOŠKA, selo *SI* od Našica. Crkva Sv. Petra i Pavla, jednobrodna, s nižim i užim četverostranim svetištem, romanička je građevina iz XIII. st. U doba gotike produžena je prema zapadu, a u prvoj pol. XIX. st. prigradeni su joj zvonik i sakristija.

LIT.: B. Valenčić i T. Papić, Župna crkva Sv. Petra i Pavla u Koški, Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske, 1990, 16.

KOŠKOVIĆ, Marija Branka, slikarica (Kutina, 3. IX. 1942). Diplomirala na Akademiji u Zagrebu 1964 (A. Kinert). U ranijim slikama i grafikama polazi od konstruktivne apstrakcije, pri čemu osnovne geometrijske elemente (krug) pretvara u simbole pokreta i svjetlosne dinamike. Na njezinim simetričnim i pravilnim kompozicijama snažne linije omeđuju polja jasnih, otvorenih boja (*Slika*, 1973). Samostalno izlaga u Kutini (1969, 1971, 1975, 1982), Zagrebu (1970, 1975, 1980, 1984, 1989), Beogradu (1973), Veneciji (1974), Trentu (1975) i Karlovcu (1976).

LIT.: Z. Maković, Slike i grafike Marije Branke Košković (katalog), Beograd 1973. — N. M. Blažević, Marija Branka Košković (katalog), Zagreb 1980. — J. Škunca, Marija Branka Košković (katalog), Zagreb 1984. Ž. Sa.

KOŠLJUN, otočić u zatvorenoj uvali kraj Punta na otoku Krku. Nastanjen u rim. doba i u ranome srednjem vijeku. Iz VIII. st. potječu natpisi i kameni kapitel sa signaturom ANDREA (u košljunskome lapidariju). U XII. je st. osnovana benediktinska opatija, a 1447. dobivaju i naseljuju otočić franjevci (na osnovi frankopanske darovnice). Iz benediktinskoga razdoblja postoje u sklopu današnjega samostana (zajedno s klaustrom sagrađen u XVI. st.) dijelovi utvrđenih srednjovj. zdanja i kapela Sv. Bernardina, kvadratična tlocrta i križnoga svoda. Franjevačka crkva Navještenja, sagrađena 1523, jednobrodna je, s križno nadstvođenim pjevalištem i otvorenim krovom iznad broda. Na glavnome se oltaru nalazi poliptih Girolama da Santacrocea iz 1535, na lijevome bočnom oltaru slika Sv. Franjo, rad nepoznatog mlet. majstora iz XVI. st., a na trijumfalnome luku velika kompozicija *Posljednji sud*, ulje na platnu, E. Ugheeta iz 1653. U kapeli Sv. Bernardina nalazi se drveni plastični triptih iz XVI. st.; u maloj kapeli usred parka s crnogoricom čuvaju se fragmenti jaslica iz XVI. st., a u samostanskome muzeju, uz ostalo, i zbirka proizvoda umjetničkoga obrta, ikona i slika, među njima i slike krčkoga majstora Frana Jurčića (1671—1718). Samostan posjeduje arhiv i knjižnicu s inkunabulama, glag. rukopisima i rijetkim izdanjima, te etnografsku zbirku.

LIT.: V. Brusić, Benediktinska opatija na Košljunu, Bogoslovska smotra, 1932, 2, str. 247—258. — A. Schneider, Popisivanje, 1933, 46, str. 126—127. — Lj. Karaman, O spomenicima VII i VIII stoljeća u Dalmaciji, VJAH, 1941—42, str. 103. — P. Strčić, Košljun—Franjevački samostan, Rijeka 1994. B. F.

KOTARI, selo *J* od Samobora, na obronku Plešivice. Župna crkva Sv. Lenarda bila je nekoć franjevačka; sačuvano je jedno krilo nekadašnjega baroknoga samostana od kojega su porušena tri krila, nakon što su ga franjevci napustili 1789. Crkvu je dao graditi, prema zapisu na memorijskoj ploči, grof Petar Erdődy 1537. Prvotno je bila jednobrodna, baroknih oblika, s bočnim zvonikom; pregrađena 1733. U njoj se nalazi bogata barokna drvena oprema: tri oltara, klupe, male orgulje, propovjedaonica iz 1743. Glavni oltar s tordiranim stupovima, polikromiran i pozlaćen 1741, zadužbina je Ladislava Erdődyja. Na antependiju je slika s prizorom lova. Na pjevalištu, među baroknim slikama, ikonografski je zanimljiv prikaz Sv. Antuna Padovanskoga u admiralskoj uniformi. Mramorni umivaonik je iz 1762, monstranca iz XVII. st.

LIT.: J. Meder, Orgulje u Hrvatskoj, Zagreb 1992.

A. Ht.

KOTLAR, Mario, slikar i restaurator umjetnina (Zadar, 27. III. 1927). Diplomirao 1952. na Akademiji u Zagrebu (Đ. Tiljak). Od 1957. radi u Restauratorskoj radionici u Zadru (od 1981. pri Zavodu za zaštitu spomenika). Restaurirao više od tri stotine različitih umjetnina s područja od Rijeke do Boke kotorske (*Majka Božja benediktinka*, *Tkonsko raspelo*, *Varoška Gospa*, škrinja Sv. Šimuna, radovi Palme ml.).

KOTOR, grad u Boki kotorskoj. Na mjestu današnjega grada bilo je u doba grč. kolonizacije naselje, a u rim. doba je oppidum civium Romanorum, čije stanovnike, Agravonite, spominje Livije (← 59—17). Pod imenom *Akruion* spominje ga Klaudije Ptolemej, a kao *Acrvium* Plinije Stariji (23—79); tim imenom ubilježen je i u Peutingerovoj karti.

KOŠLJUN

Ravenski geograf ga naziva *Decadaron*. Kasnije su varijante *Catarum*, *Catera*, *Cathara*, od čega je postalo i današnje ime grada. Konstantin Porfirogenet govori o donjemu gradu, koji su 867. zauzeli Saraceni. Pripadao je Bizantu, dukljansko-zetskim vladarima, a 1186. osvojio ga je Nemanja zajedno s cijelom dukljanskom državom, te pripojio Raškoj. Poslije propasti srp. srednjovj. države bio je pod vlašću hrvatsko-ug., bos. i herc. gospodara (1371—1420), ali je najduže ostao pod mlet. i austr. vlašću (do 1918).

Važan nalaz iz rim. doba je nadgrobni spomenik gradskom liječniku iz III. st., pronađen na ulazu u Dobrotu. Nedavno otkopani temelji bazilike Sv. Petra u predgrađu Šuranj (iz 841), gdje su otkriveni predmeti iz III—VIII. st., dokazuju da se *Acrvium*—*Decadaron*—Kotor sukcesivno razvijao na istomu mjestu. Bazilika je u svojoj završnoj fazi, kad su je imali benediktinci, imala trobrodnu osnovu i polukružnu apsidu izvana pravokutna oblika; samostan je napušten i srušen u srednjem vijeku. Prvotnu crkvu Sv. Tripuna kružnoga tlocrta podignuo je kotorski građanin Andrija (Andreaci) Saracenis 809; u nju su prenesene iz Carigrada relikvije Sv. Tripuna koji postaje patron grada. Iz Andrijeve grobne kapele Sv. Marije potječe njegov sarkofag. Od kružne crkve ostao je dio kamenoga namještaja — ciborij, parapetne ploče i dr. s dvostrukim i trostrukim pletrom. Nakon što je porušena, na njezinu mjestu je sagrađena i 1166. posvećena trobrodna bazilika s kupolom (srušena u XVI. st.), od koje su ostali dio rebrastog svoda nad prezbiterijem te gl. i juž. apsida. Četiri stupića s kapitelima koji su nosili oltarnu menzu potječu iz XII. st., a veliki ciborij s prikazima iz života Sv. Tripuna iz XIV. st.; tada je obnovljena i trifora na apsidi iz 1166. Crkvu na tri broda dijele naizmjenično pilastri i stupovi, od kojih su neki kasnoantički. Rozeta, veliki arhivolt nad ulazom i zvonici su s kraja XVII. st. Radovi na katedrali nakon potresa 1667. te nakon restauracije krajem prošlog i početkom ovog stoljeća izmijenili su dio njezina ranijeg izgleda.

Crkva Sv. Luke sagrađena je 1195. u romaničkom stilu s okruglom kupolom bez kvadratnog postolja. *Sveta Marija* («Collegiata») iz 1221. s osmostranim tamburom kupole i rebrastim svodom u zap. dijelu (u njoj je

LIK. SV. TRIPUNA, detalj relikvijara Sv. Tripuna iz XVI. st. Kotor, riznica katedrale

